

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Факультет педагогічної освіти
Кафедра початкової освіти

РОЗВИТОК РИТМУ В УЧНІВ 1 КЛАСУ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА ЗАСОБОМ ТІЛЕСНОЇ ПЕРКУСІЇ

Магістерська робота
Спеціальність 013 Початкова освіта

Виконала : Юлія Василівна Васько,

Студентка групи ПОм-1-24-1.4з

Науковий керівник:

Роксолана Ігорівна Шпіца-Павлюк,

*кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри початкової освіти*

*Київського столичного університету імені Бориса
Грінченка*

Апробація результатів дослідження

Фахова стаття категорії «Б» у журналі «Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи» (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань)

Участь у I Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «НАУКОВІ ІНСАЙТИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ: ВІД ПОШУКУ ДО ВТІЛЕННЯ» проведена 24 жовтня 2025 року

Участь у X Міжнародній науково-практичній конференції «GLOBAL TRENDS IN SCIENCE AND EDUCATION» проведена 20-22 жовтня 2025 року у м. Київ, Україна

SCI-CONF.COM.UA

GLOBAL TRENDS IN SCIENCE AND EDUCATION

PROCEEDINGS OF X INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OCTOBER 20-22, 2025

KYIV
2025

1. Кожик Л. А., Нісінченко Л. О. ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

2. Калыч Артемій Ермилевич, Уманісевича Нурій Болотиківна РОЛЬ ТЕХНОЛОГІЙ «STEM» В ПРОЦЕСІ ОБЧУЧЕННЯ ФІЗИКЕ

3. Махук Л., Савасін С., Кушнірук В. РОЗВИТОК СЛУХОВОЇ УВАГИ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МУЗИКАНТА-ДУХОВИКА

4. Нісінченко Л. Ю. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ У ДІТЕЙ

5. Овчаренко Л. К., Пласада С. О. ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

6. Олішак Н. В. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

7. Олішак Н. В. ОПТИМІЗАЦІЯ САМОРОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ

8. Оніщенко А. І. ЦІФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ

9. Ронне-Тенішкіс О. В., Персеса С. А. ЗАСОБИ ПЕДАГОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ТЕНДЕНЦІЙ ШКІЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

10. Саврасов В. А. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У НАВЧАННІ БІОЛОГІЇ В УМОВАХ УКРАЇНСЬКОЇ СУБОТНОЇ ШКОЛИ ЗА КОРДОНОМ

11. Тимиренко Н. В. СВЯТОСЛАВСЬКА СИСТЕМА ОСВІТНЬОЇ СТАТИСТИКИ ІНСТИТУЦІЙНА АРХІТЕКТУРА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

12. Федько А. А. ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ

CERTIFICATE

is awarded to
Vasko Yulia

for being an active participant in
X International Scientific and Practical Conference
"GLOBAL TRENDS IN SCIENCE AND EDUCATION"
24 Hours of Participation
(0.8 ECTS credits)

KYIV
20-22 October 2025

СЕРТИФІКАТ

Васко Юлії

у I Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «НАУКОВІ ІНСАЙТИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ: ВІД ПОШУКУ ДО ВТІЛЕННЯ»

НАУКОВІ ІНСАЙТИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ: ВІД ПОШУКУ ДО ВТІЛЕННЯ

МАТЕРІАЛИ
I Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції
24 жовтня 2025 року, м. Київ

УДК 373.3.016.78:796.012.35

DOI:

Решетова Ірина-Павло, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки освіти Київського національного університету імені Бориса Грінченка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-2124-2842>

E-mail: i.reshe@knu.edu.ua

Тимаш Микола, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки освіти Київського національного університету імені Бориса Грінченка, професор

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2874-2923>

E-mail: m.tymash@knu.edu.ua

Юлія Васко, магістр Київського національного університету імені Бориса Грінченка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1367-7368>

E-mail: yuvasko19024n@knu.edu.ua

ПЕДАГОГІЧНИЙ МОНИТОРИНГ ЗМІСТУ ТА ПРОЦЕСУ РОЗВИТКУ РИТМУ В ПЕРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ МІСТЕЦТВА ЗАСОБИМИ ТІЛЕСНОЇ ПЕРКУСІЇ

У статті розглядається проблема розвитку ритму в учнів 1 класу на уроках мистецтва. Завдяки педагогічному моніторингу уточнено зміст повноти ритмічних ритмів, розкрито роль ритму як базового елементу мистецтва, описано основні аспекти розвитку ритму першокласників. Адаптовано та розроблено серію ігор, творчих завдань та вправ для його розвитку. Розкрито їх варіативність. Запропоновано використання елементів тілесної перкусії в навчальному процесі як засобу ларімонічного розвитку першокласників.

Ключові слова: педагогічний моніторинг; ритм; учні 1 класу; розвиток ритму; урок мистецтва; перкусія; Body Percussion; музикування.

Науковий апарат дослідження

Завдання дослідження

Розкрити сутність базових понять дослідження: «ритм», «body percussion», «розвиток ритму».

Окреслити процес розвитку ритму на уроках мистецтва в 1 класі.

Проаналізувати педагогічний потенціал тілесної перкусії як інноваційного засобу розвитку ритму на уроках мистецтва.

Визначити актуальний стан розвитку ритму в учнів 1 класу на уроках мистецтва.

Розробити лінійку вправ, творчих завдань, мініпроектів для розвитку ритму засобами тілесної перкусії в першокласників.

Здійснити аналіз результатів наукового дослідження.

Методи дослідження

Теоретичні

Аналіз, синтез, вивчення та узагальнення педагогічної, психологічної, методичної літератури з проблеми розвитку ритму та використання тілесної перкусії

Емпіричні

Вивчення сучасного стану проблеми розвитку ритму в закладі загальної середньої освіти (ЗЗСО),
-анкетування,
-тестування учнів 1 класу,
-опитування
-спостереження за їхньою діяльністю на уроках мистецтва

Практичні

Перевірка ефективності розроблених адаптованих, авторських вправ, творчих завдань та мініпроектів для першокласників з метою розвитку ритму засобом тілесної перкусії

Методи математичної статистики

Кількісна та якісна обробка результатів експерименту.

Експериментальна база дослідження

**Броварський
приватний ліцей
«Мономакс»**

м. Бровари

вул. П. Чубинського, 4

MONOMAX SCHOOL | Найкраща приватна школа для дітей в Броварах

Структура наукового дослідження

Вступ

Два розділи

Висновки до розділів

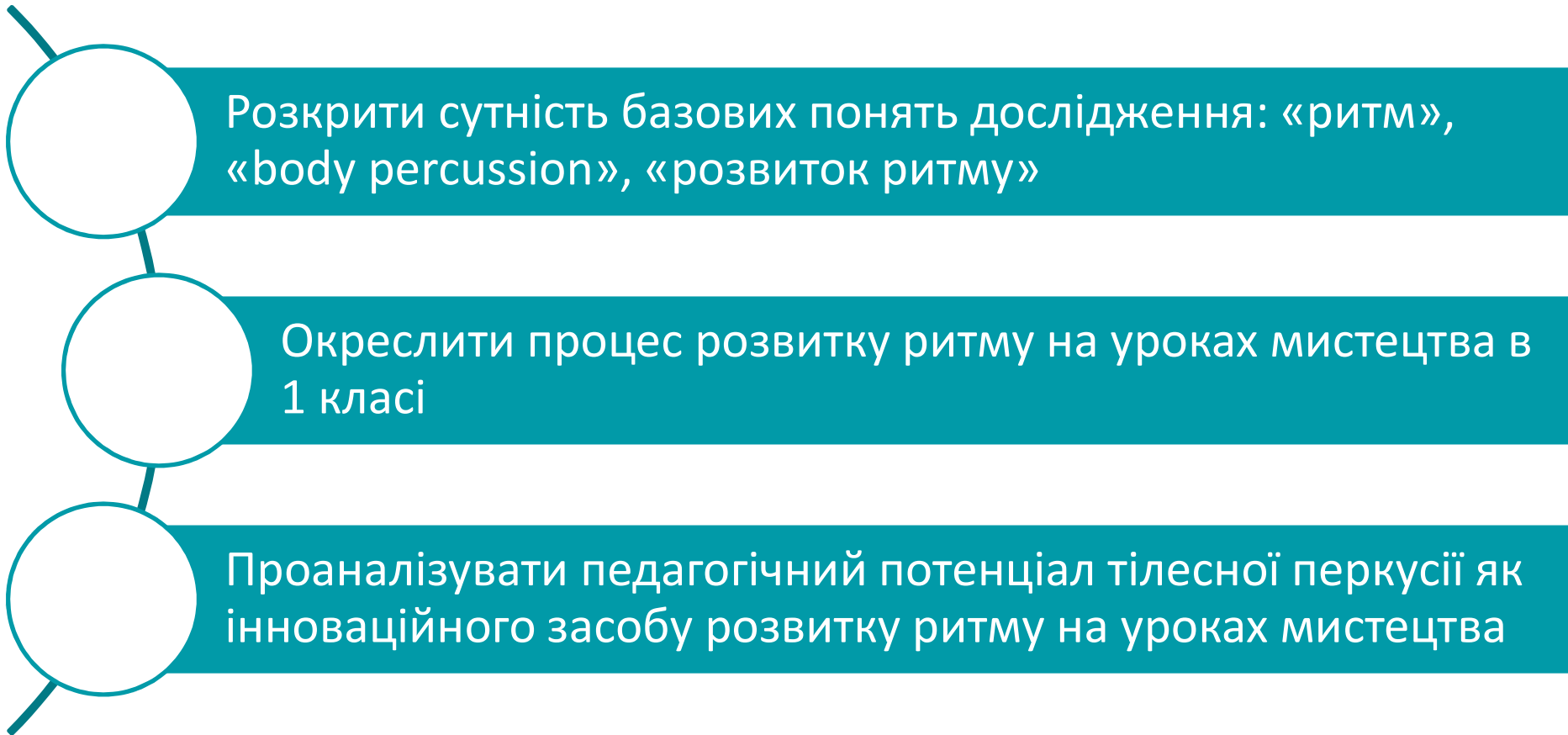
Загальні висновки

Список використаних джерел

Додатки

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ РИТМУ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА ЗАСОБОМ ТІЛЕСНОЇ ПЕРКУСІЇ

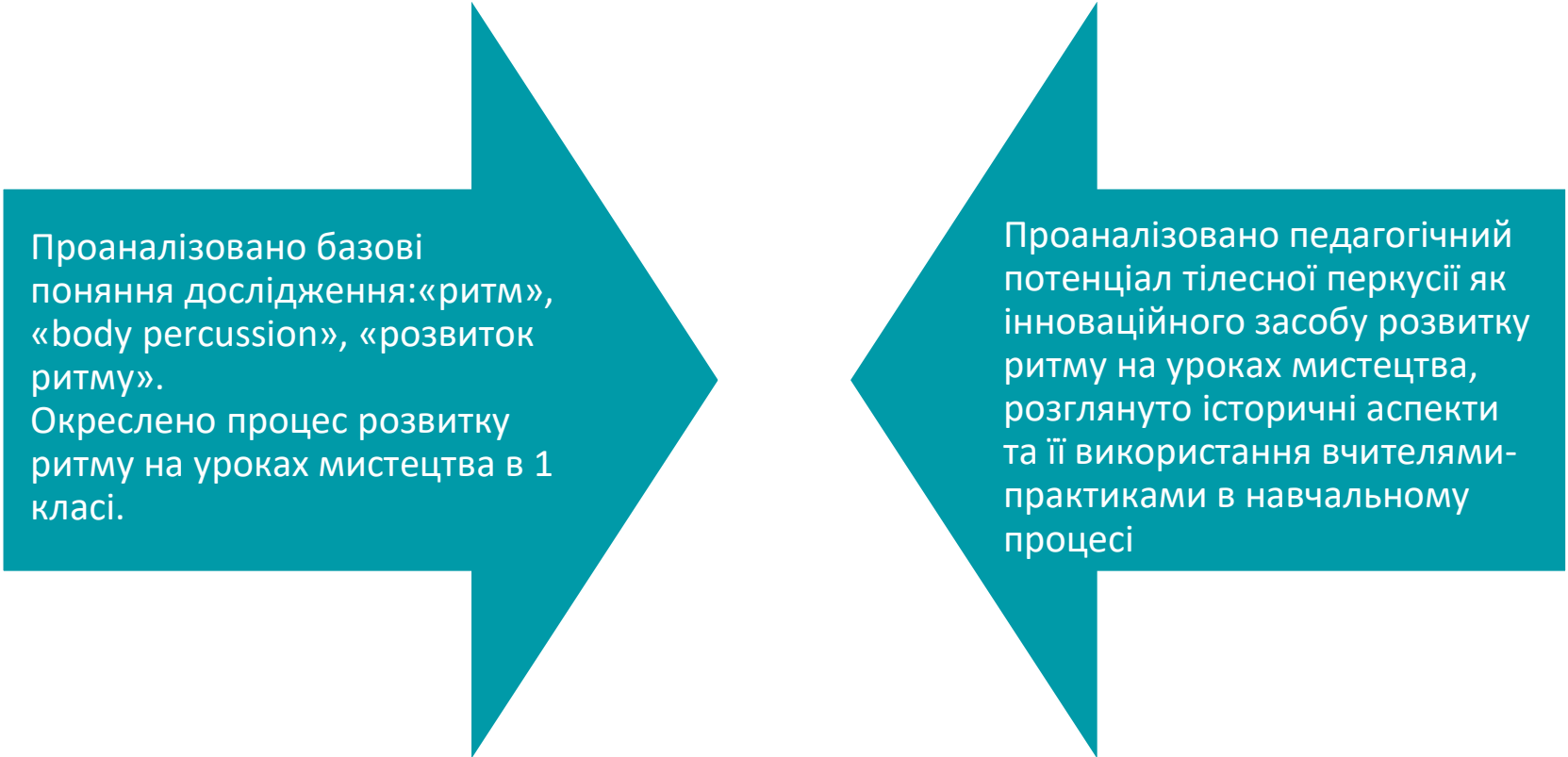

Розкрити сутність базових понять дослідження: «ритм», «body percussion», «розвиток ритму»

Окреслити процес розвитку ритму на уроках мистецтва в 1 класі

Проаналізувати педагогічний потенціал тілесної перкусії як інноваційного засобу розвитку ритму на уроках мистецтва

Результати першого завдання дослідження

Проаналізовано базові
поняття дослідження: «ритм»,
«body percussion», «розвиток
ритму».
Окреслено процес розвитку
ритму на уроках мистецтва в 1
класі.

Проаналізовано педагогічний
потенціал тілесної перкусії як
інноваційного засобу розвитку
ритму на уроках мистецтва,
розглянуто історичні аспекти
та її використання вчителями-
практиками в навчальному
процесі

Базові поняття дослідження

Поняття	Визначення
Ритм	– чинник формування уваги, темпоритмічного сприйняття та просторово-часової координації (За В. Павленко) – впорядкована послідовність чергувань елементів у часі, яка лежить в основі як руху, так і музики (За Завалко К., Фір С.)
Body percussion	– найдавніша форма музичної творчості, яка виникла з природних ритмів людського організму — серцебиття, пульсації крові та дихання (За З. Еманова) – створення музики за допомогою звуків власного тіла, використовуючи чотири базові жести: плескання, шльопання, тупотіння та клацання пальцями.
Розвиток ритму	– цілеспрямований, інтегрований і емоційно насичений процес, який забезпечує не лише музичний розвиток , а й становлення гармонійної особистості. – це процес формування та вдосконалення здатності людини сприймати, відчувати, відтворювати і свідомо керувати просторово-часовими параметрами рухів та звуків.

Результати другого завдання дослідження

Змістова лінія	Типова освітня програма за О. Я. Савченко	Типова освітня програма за Р. Б. Шияна
Художньо-практична діяльність	- Відтворення ритмічних структур за зразком; - використання різних тривалостей у музиці; - ритм як основа для інструментального супроводу; - рухи у ритмі музики (пластичні етюди, танці).	- Ритмічні вправи: повторення, імпровізація - рухи до музики із ритмічним малюнком - гра на шумових інструментах, створення ритмічного супроводу - вправи на ритмічну організацію тексту пісень.
Сприймання та інтерпретація мистецтва	- Ритм сприймається як елемент музичної мови (через слухання, опис твору); - порівняння різних ритмічних структур (повільний/швидкий, рівний/нерівний).	- Уточнення: ритм як засіб вираження настрою; - розпізнавання ритму в музиці, природних явищах, у тілі;
Комунікація через мистецтво	- колективні дії з ритмічним супроводом (виконання пісні, танцю, етюду); - подача ритму як способу взаємодії у творчих групах;	- Ритм як спільна дія: вправи «вступи разом», «затримка ритму», чергування; - колективне музикування з ритмічним узгодженням
Інтеграція ритму в інші види діяльності	- Через рух (танець, етюд), малювання під музику, театралізацію.	- Через рух (танець, етюд), малювання під музику, театралізацію.

Визначено вікові особливості сприймання мистецтва учнями 1 класів

Проведено порівняльний аналіз Типових освітніх програм з метою окреслення тих результатів навчання, які визначають розвиток ритму в учнів.
Окреслено складники процесу розвитку ритму на уроках мистецтва

Проведено розбір сучасних методичних досліджень (Ю. Панасенко, М. Букач, Р. Калашник, Ю. Сладковська, І. Борисенко, О. Жданова та інших), який засвідчує, що розвиток ритму ефективно здійснюється під час навчального процесу через поєднання слухового, моторного та зорового досвіду дитини.

Результати третього завдання дослідження

Вивчення сутності тілесної перкусії як інноваційного засобу розвитку ритму

Виявлення ролі тілесної перкусії у сучасній мистецько-педагогічній практиці

Оцінка практичного значення перкусії для розвитку ритму та творчих здібностей учнів

Переваги використання Body Percussion на уроках мистецтва
(розроблено з використанням напрацювань О. Зубарєвої [10])

№	Перевага тілесної перкусії	Опис
1	Оволодіння ритмом	Сприяє засвоєнню поняття «ритм» та інших музично-ритмічних і <u>вокальних</u> елементів.
2	Ознайомлення з ударними інструментами	Знакомство з музичними інструментами, у яких звук відтворюється через удар або струнування.
3	Розвиток слухового сприйняття	Сприяє розвитку слухового сприйняття та диференціації немовних звуків.
4	Розвиток дрібної моторики	Підтримує розвиток дрібної моторики пальців рук.
5	Покращення координації рухів	Допомагає краще координувати свої рухи.
6	Розвиток відчуття власного тіла	Збагачує відчуття власного тіла та його можливостей.
7	Покращення просторової орієнтації	Підвищує здатність орієнтуватися у просторі.
8	Розвиток комунікативних навичок	Допомагає учням удосконалити навички спілкування та співпраці з іншими.
9	Ефект <u>згуртованості</u>	Сприяє зміцненню командного духу та співпраці.

Педагогічний потенціал тілесної перкусії

Body Percussion) – створення звуків за допомогою власного тіла (плескання, клацання пальцями, тупання, шльопання по колінах тощо).

Використання елементів тілесної перкусії

сприяє
всебічному
розвитку
школярів та
допомагає
відновити
емоційний баланс
в умовах воєнного
стану

дозволяє
здобувачам освіти
активно
залучатися до
процесу
навчання,
забезпечуючи
інтенсивний
фізичний та
емоційний досвід.

стимулює обидві
півкулі мозку, що
сприяє
гармонійному
розвитку
інтелектуальних
та творчих
здібностей

тілесна перкусія
допомагає дітям
краще розуміти
структуру музики
вчитися відчувати
ритм у різних
аспектах свого
життя.

НАУКОВЦІ ТА ПЕДАГОГИ-ПРАКТИКИ

Карл Орф

Німецький композитор, музикознавець, педагог

Еміль Жак-Далькроз

швейцарський композитор і педагог

Зоя Еманова

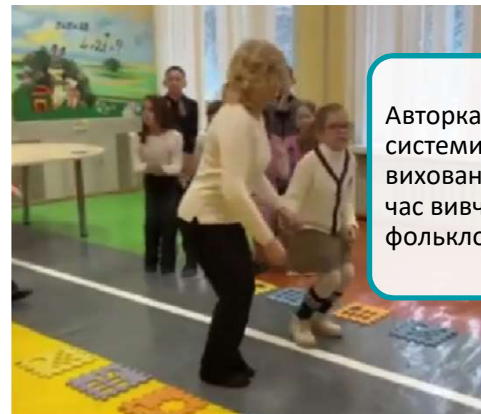
Учитель практик з мистецтва

Ю. Сладковська

Ініціаторка Асоціації музичних педагогів України та керівниця міжнародного фестивалю «Креативна Музична Педагогіка»

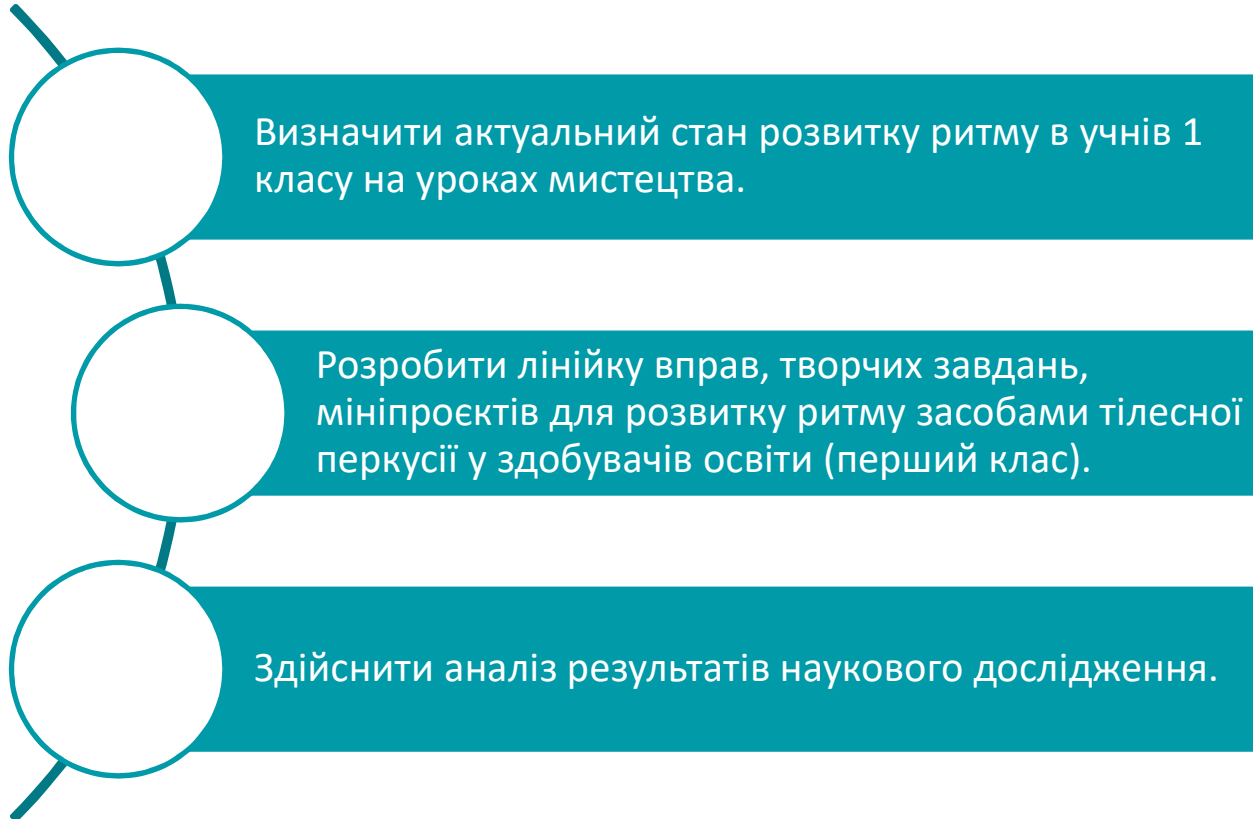
О. Жданова

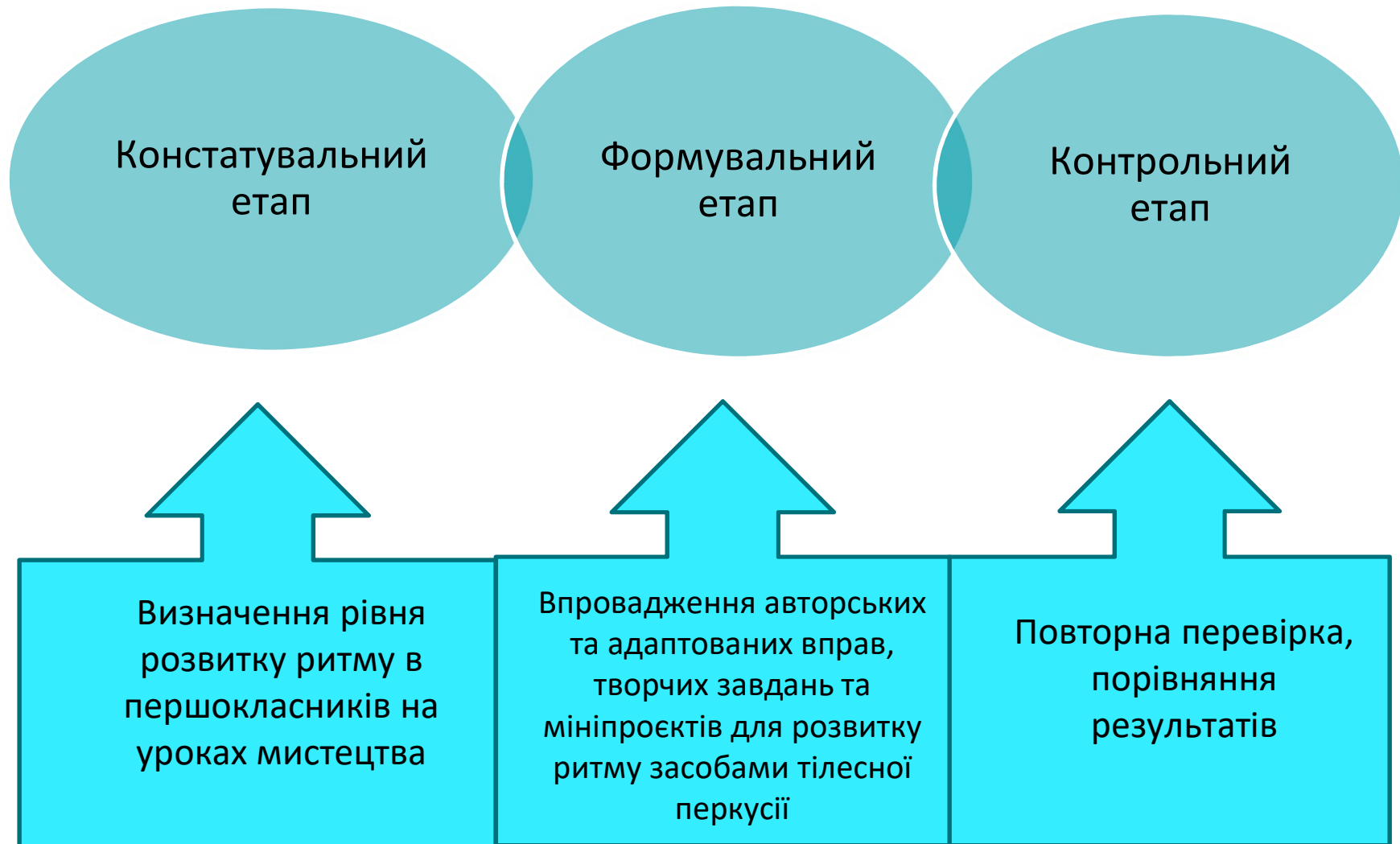
Авторка ідеї впровадження системи музично-ритмічного виховання Body Percussion під час вивчення українського фольклору

РОЗДІЛ II

ОБГРУНТУВАННЯ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ВПРАВ ТА ЗАВДАНЬ З РОЗВИТКУ РИТМУ В УЧНІВ 1 КЛАСУ ЗАСОБОМ ТІЛЕСНОЇ ПЕРКУСІЇ

Етапи проведення експерименту

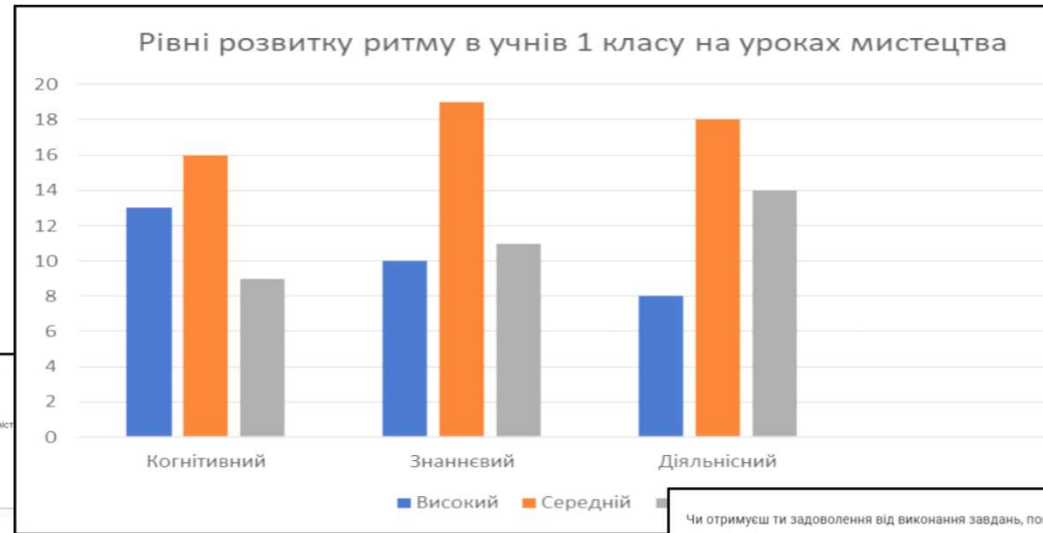

Критерії, показники та рівні розвитку ритму в першокласників

Компоненти	Критерії	Показники
Когнітивний	Спонукальний	вияв готовності першокласників до виконання ритмічних вправ, ігор та творчих завдань з елементами тілесної перкусії
Знаннєвий	Процесуальний	володіння елементарними знаннями, навичками, вміннями необхідними для виконання вправ, творчих завдань та мініпроектів на уроках мистецтва з розвитку ритму; знання термінів та понять (ритм, четвертна, половинна, ціла та восьма ноти, тривалості пауз)
Діяльнісний	Орієнтувальний	здатність учнів орієнтуватися в заданих ритмічних побудовах та відтворювати їх у практичній діяльності (відтворювати задані ритмічні структури; координувати рухи з метроритмом конкретної музичної композиції, підтримувати колективне виконання ритму та створювати власні імпровізації на уроках мистецтва; дотримуватись синхронності ритмічних дій під час виконання вправ).

Результати опитування, анкетування і тестування учнів 1 класу

Questions Responses Settings

Анкета для учнів 1 класу

Мета: виявити початковий рівень ритмічних здібностей першокласників, а також оцінити їх активність зацікавленість у мистецькій діяльності.

Інструкція для учнів. Відповідайте на запитання чесно та відкрито. Виберіть один або декілька варіантів відповіді або дайте свою відповідь, якщо це необхідно.

Чи подобається тобі слухати музику?

☐ Так

☐ Іноді

☐ Ні

Чи маєш ти досвід участі у заняттях, де використовуються тілесні звуки (оплески, тупіт, клацання пальцями)?

☐ Так

☐ Ні

Чи любиш ти самостійно придумувати ритми (плескати, тупати, робити різні звуки тілом)?

☐ Так

☐ Ні

☐ Іноді

Чи подобається тобі урок музики в школі?

☐ Так

☐ Ні

☐ Подобається, але не все заняття

...

Чи легко тобі виконувати завдання, де треба повторювати ритм у плесканні чи рухах під музику?

☐ Дуже легко

☐ Легко

☐ З труднощами

☐ Не виконую

...

Чи береш ти активну участь у музичних або ритмічних іграх під час занять?

☐ Так

☐ Ні

...

Чи отримуєш ти задоволення від виконання завдань, пов'язаних із музично-ритмічною діяльністю?

☐ Так

☐ Ні

...

Чи можеш ти самостійно відтворити ритм, який почув?

☐ Так

☐ Ні

☐ присутні помилки

...

Що тобі найбільше подобається на уроках музики?

☐ ритмічні ігри з однокласниками

☐ гра на музичних інструментах

☐ створення власних рухів або ритмів під запропоновану музичну композицію

☐ слухання музики з тілесною ритмічною імпровізацією

☐ спів пісень з ритмічним супроводом, або ритмічною імпровізацією

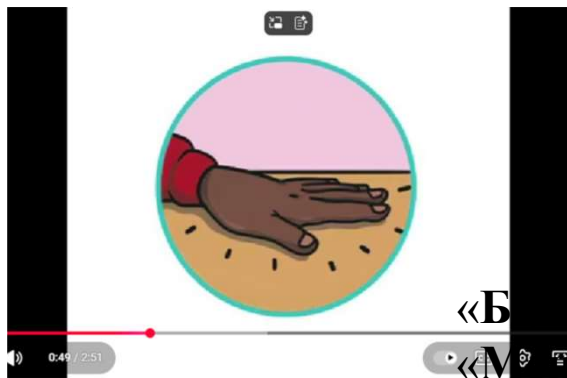
Результат четвертого завдання дослідження

**Дані рівнів розвитку ритму в учнів 1 класу на уроках мистецтва
(результати констатувального етапу педагогічного експерименту)**

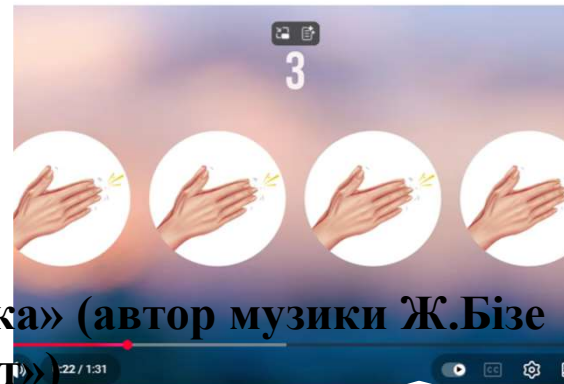
Компоненти	Рівні розвитку ритму в учнів 1 класу на уроках мистецтва					
	Високий рівень		Середній рівень		Початковий рівень	
	к-ть	%	к-ть	%	к-ть	%
Когнітивний	15	38 %	16	40 %	9	23 %
Знаннєвий	10	25 %	19	48 %	11	28 %
Діяльнісний	8	20 %	18	45 %	14	34 %

Експериментальні авторські та адаптовані вправи, творчі завдання та мініпроекти для розвитку ритму засобами тілесної перкусії

«Дош» (автор відео Наталя Завісько)

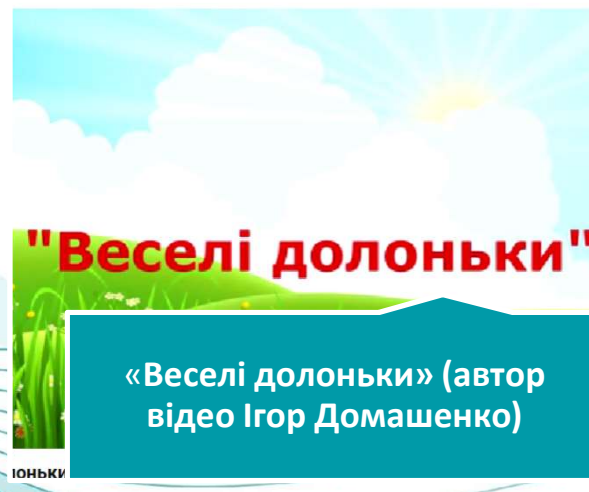
«Бджілка» (автор музики Ж.Бізе «Менует»)
«Стефанія» (з репертуару Kalush Orchestra «Stefania»)

«Венздей» (з репертуару «Bloody mary» Lady Gaga)

«Бджілка» (автор музики Ж.Бізе «Менует»)

«Веселі долоньки» (автор відео Ігор Домашенко)

«Я і ти» з репертуару Світлани Тарабарової
(автор відео Васько Юлія)

Адаптовані та авторські твори:

«Не помились»
«Повільно і швидко»
«Дощик, дощик»
«Слухай, зупиняйся, грай!»
«Ритмічна хвиля»
«Ритмічний потяг»
«Ритмічне дзеркало»

«Марш сміливців»
«Дощ і сонце»
«Ритм — історія»
«Парний діалог: придумай свій»
«Ритмічний код»

«Ритми нашої школи»
«Ритмічна листівка підтримки»
«Мій ритмічний персонаж».

Впровадження авторських та адаптованих вправ, творчих завдань, мініпроекти для розвитку ритму засобами тілесної перкусії

Результати експерименту

Порівняльна таблиця розвитку ритму учнів 1 класу (КГ) та (ЕГ)

Компоненти	Рівні розвитку ритму в учнів 1 класу на уроках мистецтва					
	Високий рівень		Середній рівень		Початковий рівень	
	к-ть	%	к-ть	%	к-ть	%
Когнітивний	7	35 %	9	45 %	4	20 %
Знаний	5	25 %	10	50 %	5	25 %
Діяльнісний	5	25%	11	55 %	4	20 %

Компоненти	Рівні розвитку ритму в учнів 1 класу на уроках мистецтва					
	Високий рівень		Середній рівень		Початковий рівень	
	к-ть	%	к-ть	%	к-ть	%
Когнітивний	10	50 %	7	35 %	3	15 %
Знаний	11	55 %	8	40 %	1	5 %
Діяльнісний	9	45%	10	50 %	1	5 %

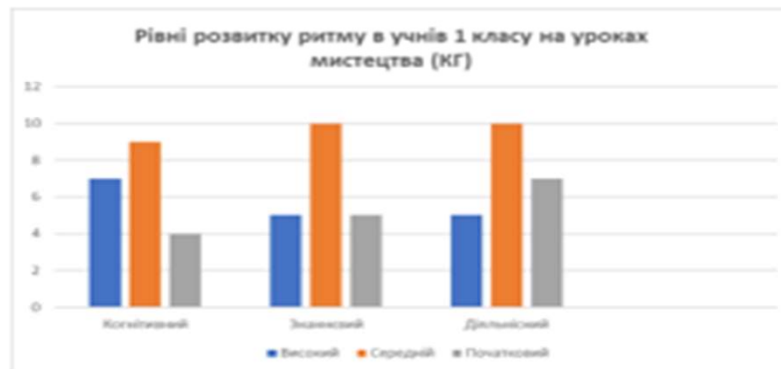

Рис. 2.5 Порівняльна діаграма розвитку ритму в учнів 1 класу на уроках мистецтва (КГ та ЕК)

Джерело: розроблено автором

Висновки

- 1 Розкрито сутність базових понять дослідження: «ритм», «body percussion», «розвиток ритму».
- 2 Окреслено процес розвитку ритму на уроках мистецтва в 1 класі.
- 3 Проаналізувано педагогічний потенціал тілесної перкусії як інноваційного засобу розвитку ритму на уроках мистецтва.
- 4 Визначено актуальний стан розвитку ритму в учнів 1 класу на уроках мистецтва.
- 5 Розроблено лінійку вправ, творчих завдань, мініпроектів для розвитку ритму засобами тілесної перкусії в першокласників.
- 6 Здійснено аналіз результатів наукового дослідження.

Дякую за увагу!

**«РОЗВИТОК РИТМУ НА УРОКАХ
МИСТЕЦТВА В УЧНІВ 1 КЛАСУ
ЗАСОБАМИ ТІЛЕСНОЇ ПЕРКУСІЇ»**
